

Słowo wstępne

Dwudziesty tom „Rusycystycznych Studiów Literaturoznawczych” poświęcony został zagadnieniom związanym z przekształceniami dokonującymi się w dziedzinie gatunków literackich. Proces przemian jest nieustanny, w zależności od epoki mniej lub bardziej intensywny. Temat zatem jest często eksploatowany, ale wciąż pozostaje aktualny, zwłaszcza w ostatnich latach, kiedy literaturoznawcy próbują dokonać pewnych rozeznań gatunkowych w bogatej i różnorodnej produkcji tekstów postmodernistycznych.

Od klasycystycznego ładu i w miarę konsekwentnie przestrzeganej czystości gatunkowej minęło już dużo czasu i nastąpiło wiele istotnych zmian. Nigdy jednak nie przekraczano tak dalece granic wytyczonych niegdyś przez *Poetykę* Arystotelesa i poetyki pseudoklasyczne jak dziś, kiedy to podstawowe gatunki literackie przestają niekiedy nawet być rozpoznawalne. Zawodne okazują się tradycyjne metody badawcze, a wszelkie segregacje i uporządkowania nie owocują konkretnymi. Coraz częściej praca badacza bywa po prostu przygodą, rekonesansem bez dalszych poważniejszych konsekwencji. Proces badania gatunków ukierunkowuje przypadkowość, wyjątkowość i dowolność pisarstwa postmodernistycznego.

Niniejszy zbiór prac stanowi próbę rozpoznania pewnych, zarówno powtarzających się we współczesnej literaturze rosyjskiej zjawisk związanych z przebudową gatunków literackich, jak i przypadków jednostkowych, ale ciekawych i godnych uwagi. Dwa początkowe artykuły dotyczą okresu modernizmu, a więc czasu naznaczonego piętnem wszelkich przemian literackich. Pozostałe wiążą się już bezpośrednio z nowym pisarstwem, choć wymagającym, jeśli nie podsumowań to przynajmniej fachowych komentarzy na temat określony w tytule publikacji. Zadaniem autorów, w przeważającej mierze najmłodszej generacji pracowników Instytutu Filologii Wschodniosłowiańskiej Uniwersytetu Śląskiego, było przede wszystkim potwierdzenie, na wybranych przykładach, różnorodności odmian gatunkowych cechującej literaturę postmodernistyczną, zasygnalizowanie problemów w identyfikacji gatunków oraz zwrócenie uwagi na modyfikacje gatunkowe do

tej pory nieopisywane. Istotną sprawą jest poruszane przez niektórych autorów wzajemne przenikanie się cech różnych gatunków w jednym utworze, jak również synteza sztuk zmieniająca radykalnie oblicze podstawowych rodzajów i gatunków literackich. Znaczące przemiany na tym obszarze następowały w wyniku sięgania pisarzy po obce teksty. Zjawisko to przeżywa dziś swoją kulminację i daje nieograniczone możliwości swobodnej gry z tradycjami, usprawiedliwiającej wszelkie eksperymenty gatunkowe.

Tak się złożyło, że pierwszy artykuł w niniejszym tomie pokazuje, jak eksperymentowano z obcym tekstem na początku XX stulecia, jak gra z tradycjami literackimi i kulturowymi była jeszcze stonowana, delikatna, z zachowaniem pewnych reguł, ale owocująca nowatorstwami gatunkowymi. Autorzy dwu ostatnich studiów natomiast zajmują się opisem powstawania zupełnie nowych gatunków, zgodnych z duchem naszych czasów, może raczej z techniką ostatnich lat, np. powieść komputerowa, reality drama, dramat rapowany itp.

Zaprezentowane prace odznaczają się różnorodnością omawianego materiału, który dotyczy takich gatunków literackich jak np. nowela, dramat, powieść historyczna, powieść kryminalna. Przedłożony tom nie pretenduje do roli pionierskiej publikacji, ale jego autorzy żywią nadzieję, że czytelnicy znajdą w ich skromnych trudach trochę interesujących i ważnych spostrzeżeń na temat przekształceń gatunkowych w dwudziestowiecznej literaturze rosyjskiej.

Halina Mazurek